

ΔΕΥΤΕΡΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Αέναη επιστροφή

Ο Λεωνίδας αποχαιρέτησε την Αμελί, αλλά δεν βγήκε αμέσως από το σπίτι. Ένιωθε τον φάκελο με τα αχνογάλαζα γυναικεία γράμματα να καίει στην τσέπη του. Δεν συνήθιζε να διαβάζει επιστολές ή εφημερίδες στον δρόμο. Για να είμαστε ακριβείς, κάτι τέτοιο δεν άρμοζε σ' έναν άντρα της δικής του θέσης και της δικής του αξίας. Από την άλλη όμως δεν είχε την όλο αθωότητα υπομονή να περιμένει ωσότου βρεθεί στο μεγάλο γραφείο του στο υπουργείο, όπου κανένας δεν θα τον ενοχλούσε. Έτσι αποφάσισε να κάνει ό,τι έκανε συχνά μικρός όταν ήθελε να κρύψει ένα μυστικό, να κοιτάξει μια άσημνη φωτογραφία, να διαβάσει ένα απαγορευμένο βιβλίο. Μολονότι κανένας δεν τον κατασκόπευε, ο πενήντάχρονος Λεωνίδας έριξε δυο τρεις φοβισμένες ματιές αριστερά και δεξιά κι έπειτα, όπως έκανε κάποτε και ο δεκαπεντάχρονος, κλειδώθηκε προσεκτικά στο πιο απόμερο δωμάτιο του σπιτιού.

Εκεί κάρφωσε το πανικόβλητο βλέμμα του για αρκετή ώρα στην αυστηρή μονοκόμματη γυναικεία γραφή, ζυγίζοντας ξανά και ξανά τον ελαφρύ φάκελο στην παλάμη του, χωρίς να τολμά να τον

ανοίξει. Με εκφραστικότητα που γινόταν ολοένα πιο προσωπική τον κοίταζαν οι φειδωλοί χαρακτήρες και διαπότιζαν σιγά σιγά ολόκληρη την ύπαρξή του μ' ένα φαρμάκι που έκανε την καρδιά του και τον σφυγμό του να παραλύουν. Είχε πάψει πια να θεωρεί πιθανό πως θα ξανάβλεπε κάποτε, ακόμα και στα πιο εφιαλτικά όνειρά του, την ιδιόχειρη γραφή της Βέρας. Τι αδιανόητος, τι ταπεινωτικός φόβος ήταν εκείνος που ένωσε πριν από λίγο, όταν ανάμεσα στην αδιάφορη αλληλογραφία του αντίκρισε έξαφνα το δικό της γράμμα. Ήταν ένας τρόμος που ξεπηδούσε κατευθείαν από τις απαρχές της ζωής του. Ωστόσο είναι ανεπίτρεπτο να τρομάζει έτσι ένας άντρας που βρίσκεται στο απόγειό του και έχει ολοκληρώσει σχεδόν τη διαδρομή του βίου του. Για καλή του τύχη η Αμελί δεν είχε αντιληφθεί το παραμικρό. Μα γιατί τον είχε διαπεράσει εκείνο το ρίγος, που το ένιωθε ακόμα σε όλο του το κορμί; Στο κάτω κάτω, δεν επρόκειτο παρά για μια παλιά ανόητη περιπέτεια, για ένα άνευ σημασίας νεανικό ατόπημα, που επιπλέον έχει παραγραφεί είκοσι φορές ως τώρα. Υπάρχουν στ' αλήθεια πράγματα που βαραίνουν περισσότερο τη συνειδήσή του απ' ό,τι η ιστορία με τη Βέρα. Ως υψηλόβαθμος υπάλληλος είναι αναγκασμένος να λαμβάνει καθημερινά αποφάσεις που επηρεάζουν τη ζωή άλλων ανθρώπων, αποφάσεις που όχι σπάνια είναι εξαιρετικά κρίσιμες. Σ' ένα πόστο όπως το δικό του νιώθει κανείς λιγάκι σαν θεός. Δημιουργεί πεπρωμένα. Τα ταξινομεί – ad acta. Από το γραφείο της ζωής παίρνουν

τον δρόμο τους για το συρτάρι των αρχειοθετημένων. Δόξα τω Θεώ – με το κύλισμα του χρόνου όλα χάνονται αγόγγυστα στο τίποτα. Ακόμα και η Βέρα είχε χαθεί κάποτε αγόγγυστα στο τίποτα...

Δεκαπέντε τουλάχιστον χρόνια έχουν περάσει από την τελευταία φορά που κράτησε στο χέρι του ένα γράμμα της Βέρας έτσι όπως τώρα, σε μια παρόμοια μάλιστα περίπτωση και σ' έναν χώρο όχι λιγότερο μίζερο από τούτον. Εκείνη τη φορά βέβαια η ξήλια της Αμελί είχε ξεπεράσει κάθε όριο και η φιλύποπη διαίσθησή της οσφραίνονταν παντού ενοχοποιητικά στοιχεία. Δεν του έμενε τίποτε άλλο παρά να καταστρέψει το γράμμα. Τότε! Ότι το κατέστρεψε χωρίς να το έχει διαβάσει ήταν ασφαλώς κάτι διαφορετικό. Ναι, ήταν μια αξιοθρήνητη πράξη δειλίας, μια χοντροκοπιά χωρίς προηγούμενο. Τούτη τη φορά ο αγαπημένος των θεών, ο Λεωνίδας, δεν αναζήτησε δικαιολογίες. Είχα κομματιάσει εκείνο το γράμμα χωρίς να το διαβάσω, απλώς για να μην ξέρω τι γράφει – έτσι αδιάβαστο θα κομματιάσω και το σημερινό. Όποιος δεν γνωρίζει τίποτα δεν χρωστά εξηγήσεις σε κανέναν. Εκείνο που πριν από δεκαπέντε χρόνια δεν επέτρεψα να εισχωρήσει στη συνείδησή μου, έχω εκατό λόγους λιγότερους να το επιτρέψω σήμερα. Έχει άλλωστε τακτοποιηθεί, έχει ταξινομηθεί *ad acta*, έπαψε να υφίσταται. Ναι, έπαψε να υφίσταται βάσει εθμικού δικαίου, αυτό λέω εγώ. Είναι ανήκουστο να μου επιβάλλει η γυναίκα αυτή την ύπαρξή της άλλη μια φορά... Μα πώς είναι άραγε τώρα, πώς να μοιάζει;

Ο Λεωνίδας δεν μπορούσε να φανταστεί πώς έμοιαζε τώρα η Βέρα. Και το χειρότερο ήταν ότι δεν ήξερε ούτε πώς έμοιαζε η Βέρα παλιά, τότε που είχε ζήσει το μόνο γνήσιο ερωτικό πάθος στη ζωή του. Μήτε το βλέμμα των ματιών της μπορούσε να ανακαλέσει στη μνήμη του, μήτε τις ανταύγειες των μαλλιών της, μήτε το πρόσωπό της και το παρουσιαστικό της. Όσο κι αν έστυβε το μυαλό του για να ανασυστήσει την παράξενα σβησμένη εικόνα της, τόσο πιο απελπιστικό γινόταν το κενό που είχε αφήσει εκείνη πίσω της, θαρρείς και γύρευε να τον περιπαίξει. Η Βέρα ήταν, τρόπον τινά, μια ενοχλητική ανορθογραφία στην κατά τα άλλα επιμελώς φροντισμένη και καλλιγραφικώς άριστη μνήμη του. Διάολε, γιατί να μην παραμείνει εκείνο που ήταν για δεκαπέντε ολόκληρα χρόνια – ένας καλοστρωμένος τάφος που τη θέση του δεν μπορούσε κανένας να ξαναβρεί;

Με απροκάλυπτη πανουργία αυτή η γυναίκα, που αποστερούσε την εικόνα της από τον άπιστο εραστή της, αποκτούσε υπόσταση μέσα από τις λιγοστές λεξούλες της αναγραφόμενης διεύθυνσης. Τούτες οι λεπτές μολυβιές ήσαν γεμάτες από την τρομερή παρουσία της. Ο Τμηματάρχης άρχισε να ιδρώνει. Κρατούσε το γράμμα στο χέρι του όπως θα κρατούσε την κλήτευση ποινικού δικαστηρίου, ή μάλλον την εκδοθείσα ετυμηγορία του. Και ξαφνικά, είδε να ζωντανεύει μπροστά του εκείνη η μέρα του Ιούλη πριν από δεκαπέντε χρόνια, φωτεινή και πεντακάθαρη, με όλες τις φευγαλέες λεπτομέρειές της.

Διακοπές! Ένα πανέμορφο αλπικό καλοκαίρι στο Σανκτ Γκίλγκεν. Ο Λεωνίδας και η Αμελί θεωρούνται ακόμα σχετικά νιόπαντροι. Νοικιάζουν σ' ένα μικρό μαγευτικό πανδοχείο στις όχθες της λίμνης. Σήμερα θα συναντήσουν μερικούς φίλους για έναν χαλαρό περίπατο στο βουνό. Σε λίγα λεπτά το βαποράκι, στο οποίο θα επιβιβαστούν για να τους μεταφέρει στην αφετηρία της εκδρομής, θα δέσει στην αποβάθρα ακριβώς μπροστά στο πανδοχείο. Η σάλα του πανδοχείου θυμίζει μεγάλο δωμάτιο αγροικίας. Μέσα από τα καφασωτά παράθυρα που τα σκιάζει η αμπέλοψη τρυπώνει μονάχα λιγοστό ηλιόφως, παχύρρευστο σαν σταγόνες μελιού. Ο χώρος είναι κατά τα άλλα σκοτεινός. Είναι όμως μια απορροφητική σκοτεινιά, που θαμπώνει παράξενα τα μάτια. Ο Λεωνίδας πηγαίνει στο θυρωρείο και ζητά την αλληλογραφία του. Του παραδίδουν τρία γράμματα, ανάμεσά τους κι εκείνο με την αυστηρή μονοκόμματη γυναικεία γραφή σε αχνογάλαζο μελάνι. Τότε ο Λεωνίδας νιώθει πίσω του την Αμελί. Εκείνη ακουμπά τρυφερά το χέρι της στον ώμο του. Τον ρωτά αν έχει έρθει κάτι γι' αυτήν. Ούτε κι ο ίδιος ξέρει πώς καταφέρνει να κρύψει το γράμμα της Βέρας και να το εξαφανίσει στην τσέπη του. Τον βοηθά η κεχρμιπαρένια σκοτεινιά. Για καλή του τύχη εμφανίζονται οι φίλοι που περιμέναν. Μετά τα κεφάλια καλημερίσματα ο Λεωνίδας ξεγλιστρά χωρίς να γίνει αντιληπτός από κανέναν. Έχει πέντε λεπτά στη διάθεσή του για να διαβάσει το γράμμα. Δεν το διαβάζει όμως, μόνο το γυρνά

μπρος πίσω χωρίς να το ανοίγει. Η Βέρα του γράφει έπειτα από τρία χρόνια νεκρικής σιγής. Του γράφει για πρώτη φορά από τότε που της φέρθηκε τόσο πρόστυχα, τόσο φρικτά, όσο ποτέ δεν έχει φερθεί άντρας στην ερωμένη του. Πρώτα πρώτα, το πιο ελεεινό απ' όλα τα μικρόψυχα ψέματά του, το γεγονός ότι πριν από τρία χρόνια δεν της είχε φανερώσει πως ήταν ήδη παντρεμένος. Κι έπειτα ο δόλιος, θεατρinίστικος αποχαιρετισμός από το παράθυρο του τρένου: «Έχε γεια, αγάπη μου! Σε δύο εβδομάδες θα είσαι πάλι κοντά μου!». Με τα λόγια αυτά εξαφανίστηκε και δεν ξανάκουσε το παραμικρό για την ύπαρξη της δεσποινίδας Βέρας Βόρμσερ. Θα πρέπει να έχει ριζξει πολύ χαμηλά τον εγωισμό της για να του ξαναγράψει σήμερα αυτή, ένα πλάσμα σαν τη Βέρα. Τούτο το γράμμα δεν μπορεί παρά να είναι μια απεγνωσμένη κραυγή για βοήθεια. Και το χειρότερο απ' όλα; Η Βέρα έγραψε το γράμμα εδώ, η Βέρα βρίσκεται στο Σανκτ Γκίλγκεν. Στο πίσω μέρος του φακέλου το γράφει ξεκάθαρα. Νοικιάζει σε μια πανσιόν στην αντίπερα όχθη της λίμνης. Ο Λεωνίδας βγάξει ένα σουγιαδάκι για να σκίσει τον φάκελο, με μια γελοία όσο και προδοτική σχολαστικότητα. Μα δεν ανοίγει τον σουγιά. Αν διαβάσει το γράμμα, αν σιγουρευτεί για εκείνο που δεν τολμά ούτε να σκεφτεί, τότε δεν θα υπάρξει επιστροφή. Για μερικά δευτερόλεπτα συλλογίζεται την πιθανότητα και την προοπτική μιας εξομολόγησης. Ποιος Θεός όμως θα του ζητούσε να ομολογήσει στη νεότατη γυναίκα του -σε μια Αμελί Πα-

ραντίνι, που τον λατρεύει παράφορα, που τον παντρεύτηκε σε πείσμα όλου του κόσμου-, να ομολογήσει σ' αυτό το προνομιούχο, ξεχωριστό πλάσμα, εντελώς απρόσμενα και χωρίς κανέναν δισταγμό, ότι μόλις έναν χρόνο μετά τον γάμο τους την απάτησε ψυχρά και υπολογισμένα; Δεν θα πετύχαινε τίποτε άλλο παρά να καταστρέψει τη ζωή του και τη ζωή της Αμελί, χωρίς να προσφέρει καμιά βοήθεια στη Βέρα. Στέκεται αναποφάσιστος στο στενό δωματιάκι, καθώς τα δευτερόλεπτα κυλούν βιαστικά. Νιώθει να ανακατεύεται από τον φόβο και τον ξεπεσμό του. Το ανάλαφρο γράμμα στο χέρι του γίνεται ασήκωτο. Ο φάκελος είναι πολύ λεπτός, χωρίς εσωτερική επένδυση. Οι αράδες διακρίνονται αμυδρά. Δοκιμάζει να διαβάσει εδώ κι εκεί. Άδικος κόπος! Μια αγριομέλισσα μπαίνει βουίζοντας απ' το ανοιχτό παραθυράκι και φυλακίζεται κι αυτή μαζί του. Απόγνωση, θλίψη και ενοχή τον κατακλύζουν, μαζί με μια ξαφνική σφοδρή οργή για τη Βέρα. Κι όμως, όλα έδειχναν πως η Βέρα είχε αποδεχτεί αυτό που συνέβη. Μια σύντομη, τρελή ευτυχία, ευνοημένη από τις συμπτώσεις κι από τα ψέματα του Λεωνίδα. Δεν είχε ενεργήσει παρά σαν ένας αρχαίος θεός, που αλλάζει μορφή για να πλησιάσει ένα ανθρώπινο πλάσμα. Πόση ευγένεια υπάρχει σ' αυτό, πόση ομορφιά! Όλα έδειχναν πως η Βέρα το είχε ξεπεράσει, όσο γι' αυτό ήταν απόλυτα σίγουρος. Διότι, *ό,τι κι αν της είχε συμβεί*, γεγονός είναι πως δεν είχε δώσει σημεία ζωής για τρία ολόκληρα χρόνια έπειτα από την εξαφάνισή του,

δεν του έγγραψε ούτε μια αράδα, ούτε μια λέξη, δεν του έστειλε καν ένα μήνυμα. Όλα είχαν ξεπεραστεί και τακτοποιηθεί με τον καλύτερο τρόπο. Πόσο την είχε εκτιμήσει γι' αυτήν τη συνετή συμμόρφωσή της προς την αναπόδραστη μοίρα της... Και τώρα, τούτο το γράμμα! Μονάχα χάρη στην εύνοια της τύχης δεν έπεσε στα χέρια της Αμελί. Κι όχι μονάχα το γράμμα. Είναι και η ίδια εδώ, τον κυνηγά, εμφανίζεται σ' αυτήν εδώ την ορεινή λίμνη, όπου συναθροίζεται κόσμος και κοσμάκης τον φρικτό οικογενειακό μήνα Ιούλιο. Πλημμυρισμένος οργή ο Λεωνίδας σκέφτεται: Η Βέρα είναι κι αυτή μια «διανοούμενη Ισραηλίτισσα». Όσο κι αν καταφέρουν να εξελιχθούν τούτοι οι άνθρωποι, είναι σίγουρο ότι σε κάτι θα χωλαίνουν στο τέλος. Συνήθως τους λείπει το τακτ, εκείνη η λεπτότητα που σου απαγορεύει να υποβάλλεις σε ψυχική ταλαιπωρία τον συνάνθρωπό σου. Γιατί, λόγου χάρη, ο φίλος και συμφοιτητής του, που του άφησε εκείνο το τόσο επιτυχημένο φράκο, έπρεπε σώνει και καλά να πυροβοληθεί στις οκτώ το βράδυ, μια ευχάριστη, συντροφική ώρα, και μάλιστα στο διπλανό δωμάτιο; Δεν θα μπορούσε να το πράξει εξίσου αποτελεσματικά κάπου αλλού, ή να το κάνει κάποια στιγμή που ο Λεωνίδας δεν θα βρισκόταν κοντά; Μπα, όχι! Κάθε πράξη, ακόμα και η πιο απεγνωσμένη, πρέπει να τονιστεί ιδιαίτερος και να κλειστεί σε επώδυνα εισαγωγικά. Πάντα κάτι περισσότερο ή λιγότερο από το πρόπον. Ιδού λοιπόν μια απόδειξη για την τόσο χαρακτηριστική έλλειψη

τακτ. Την ίδια απερίγραπτη έλλειψη τακτ δεν δείχνει άραγε και η Βέρα που, έχοντας πάρει βέβαια τις πληροφορίες της, κουβαλιέται Ιούλιο μήνα στο Σανκτ Γκίλγκεν, όπου ο Λεωνίδας θέλει να χαρεί με την Αμελί τις δύο εβδομάδες των κερδισμένων με μόχθο διακοπών του; Και αν υποθέσουμε πως τη συναντά τώρα στο πλοίο, ποια θα πρέπει να είναι η αντίδρασή του; Ο Λεωνίδας ξέρει φυσικά τι θα κάνει: δεν θα δείξει ότι γνωρίζει τη Βέρα, δεν θα τη χαιρετήσει, το βλέμμα του θα τη διαπεράσει αδιάφορα, και εντελώς ανενδοίαστα θα ξεκινήσει μια εύθυμη συζήτηση με την Αμελί και τη μικρή τους συντροφιά. Πόσο ακριβά θα πληρώσει όμως αυτήν την εξοργιστικά άψογη συμπεριφορά του; Θα εξαντλήσει τις αντοχές και την αυτοπεποίθηση μιας ολόκληρης εβδομάδας από τις ούτως ή άλλως σύντομες διακοπές του. Θα του κοπεί η όρεξη. Οι επόμενες μέρες θα είναι σκέτο φαρμάκι. Πρέπει αμέσως να σκαρφιστεί μια καλή δικαιολογία ώστε να πείσει την Αμελί να διακόψουν τη διαμονή τους στο μαγευτικό Σανκτ Γκίλγκεν, το αργότερο μέχρι αύριο το μεσημέρι. Ωστόσο εκείνο το ενδεχόμενο, που δεν τολμά ούτε να το σκεφτεί, θα τον καταδιώκει όπου κι αν πάνε, στο Τιρόλο, στο Λίντο ή στη Βόρεια Θάλασσα. Η γρήγορη εναλλαγή αυτών των σκέψεων τον έχει κάνει να λησμονήσει το γράμμα στο χέρι του. Μα τώρα τον κυριεύει μια ξαφνική περιέργεια. Θέλει να μάθει από τι ακριβώς απειλείται. Ίσως τα ζοφερά προαισθήματα και οι φόβοι του να μην είναι τίποτ' άλλο παρά γεννήματα

της ευερέθιστης υποχονδρίας του. Ίσως ανασάνει με ανακούφιση άμα διαβάσει το γράμμα. Η χοντρού αγριομέλισσα, η συγκρατούμενή του, βρίσκει επιτέλους το άνοιγμα στο παράθυρο και πετά βουίζοντας προς την ελευθερία. Μειιάς απλώνεται μια φοβερή σιγή στον στενό και μίζερο χώρο. Ο Λεωνίδας ετοιμάζει τον σουγιά του για να ανοίξει το γράμμα. Εκείνη τη στιγμή σφυρίζει το παμπάλαιο ατιόπλοιο, μικρό και ξεχαρβαλωμένο, ένα παιδικό παιχνίδι από λησμονημένες εποχές. Η ρόδα του ανακατεύει με θόρυβο το νερό. Έπειτα από λίγες στιγμές ακινησίας, οι σκιές που ρίχνει η αμπέλοψη ξαναρχίζουν το παιχνίδισμά τους στον τοίχο. Ο χρόνος τελειώνει! Από στιγμή σε στιγμή η Αμελί θα αρχίσει να φωνάζει νευρικά: Λεόν! Η καρδιά του χτυπά σαν τρελή, καθώς κόβει το γράμμα σε μικρά κομματάκια και το εξαφανίζει...

Αέναη επιστροφή των περασμένων! Ωστε υπάρχει στ' αλήθεια αυτό το πράγμα, σκέφτεται αποσβολωμένος ο Λεωνίδας. Το σημερινό γράμμα της Βέρας τον έχει φέρει στην ίδια επαίσχυντη θέση που τον είχε φέρει το άλλο γράμμα της πριν από δεκαπέντε χρόνια. Ήταν η απαρχή του ανομιματός του απέναντι στη Βέρα και στην Αμελί. Υπήρχε σ' όλα μια εκπληκτική ομοιότητα. Το γράμμα που είχε λάβει παρουσία της γυναίκας του, τότε όπως και σήμερα. Μόλις τώρα διάβασε στο πίσω μέρος του φακέλου τα στοιχεία του αποστολέα: «Δρ Βέρα Βόρμσερ, ενταύθα». Ακολουθούσε το όνομα του ξενοδοχείου, που βρισκόταν πολύ κοντά,

δύο δρόμους πιο πέρα. Η Βέρα λοιπόν είχε έρθει, τότε όπως και σήμερα, για να τον αναζητήσει και να απαιτήσει εξηγήσεις. Η μόνη διαφορά ήταν ότι, αντί για την καλοκαιρινή αγριομέλισσα, τώρα μοιράζονταν το κελί του κάτι γέρικες φθινοπωρινές μύγες που βούιζαν ασθματικά. Ο Λεωνίδας, όχι δίχως κάποια έκπληξη, άκουσε τον εαυτό του να σιγογελά. Εκείνη η τρομάρα λίγο πριν, που έκανε την καρδιά του να σταματήσει, δεν ήταν μόνο αναξιοπρεπής μα και ανόητη. Γιατί δεν είχε σκίσει απλώς το γράμμα μπροστά στην Αμελί, διαβασμένο ή αδιάβαστο; Μια όγληση, θα της έλεγε, ένα γραπτό αίτημα κάποιου πολίτη όπως εκατοντάδες άλλα, τίποτα περισσότερο. Δεκαπέντε χρόνια - όχι, δεκαπέντε συν τρία χρόνια! Εύκολο να το λες! Αλλά τα δεκαοκτώ χρόνια συνιστούν μια ανεξάντλητη μεταμόρφωση. Είναι περισσότερα από τα μισά χρόνια μιας γενιάς, ένα χρονικό διάστημα που σχεδόν αντικαθιστά πλήρως τους ζωντανούς, ένας ωκεανός χρόνου, που πραγματικά χωνεύει τόσα και τόσα εγκλήματα, πόσο μάλλον μια μικρόθυμη ερωτική απρέπεια. Πόσο λαπάς ήταν αλήθεια, που δεν μπορούσε να απαλλαγεί απ' αυτή την αραχνιασμένη ιστορία και εξαιτίας της κατέστρεψε την υπέροχη ψυχική του γαλήνη τούτο το πρωινό, αυτός, ένας πενηντάχρονος άντρας στο απόγειο της σταδιοδρομίας του! Για τούτη τη συμφορά έφταιγε η διχασμένη καρδιά του, σ' αυτό το συμπέρασμα κατέληξε, αυτή η καρδιά που ήταν απ' τη μια τόσο τρυφερή και απ' την άλλη τόσο ασταθής. Ναι, η

ζωή του χόλαινε εξαιτίας μιας «παρηκμασμένης» καρδιάς. Ήξερε βέβαια κι ο ίδιος ότι αυτή η διατύπωση δεν ήταν ιδιαίτερα καλόγουστη, ωστόσο εξέφραζε εύστοχα την ανημπόρια της ψυχής του. Δεν αποτελούσε άλλωστε η φοβιτσιάρικη αντίδρασή του μπροστά στην αχνογάλαξη γυναικεία γραφή το χαρακτηριστικό μιας αθεράπευτα τρυφερής και ρομαντικής ψυχής, που έπειτα από σχεδόν μια αιωνιότητα δεν μπορεί ακόμα να υπερβεί και να συγχωρήσει ένα τόσο δα ηθικό παραστράτημα; Ο Λεωνίδας απάντησε καταφατικά σε τούτη την ερώτηση εκείνη τη στιγμή, χωρίς κανένα δισταγμό. Και επιβράβευσε τον εαυτό του με μια δόση μελαγχολίας, καθώς συλλογίστηκε πως ένας ομολογουμένως ωραίος και ελκυστικός άντρας σαν κι ελόγου του, πέρα από την παθιασμένη περιπέτεια με τη Βέρα, δεν είχε να καταλογίσει στον εαυτό του παρά μόνο εννιά έως έντεκα ανούσια κερατώματα στον μέχρι τώρα έγγαμο βίο του.

Ανάσανε βαθιά και χαμογέλασε. Τώρα θα έβαζε τέρμα σ' αυτή την ιστορία με τη Βέρα για πάντα. Δόκτωρ της Φιλοσοφίας, δεσποινίδα Βέρα Βόρμσερ. Και μόνο η επιλογή του επαγγέλματος μαρτυρούσε την προκλητική τάση της να θέλει να ξεχωρίζει. (Δεσποινίδα; Όχι, ας ελπίσουμε ότι είναι κυρία. Παντρεμένη και όχι χήρα.) Από το ανοιχτό παραθυράκι φαινόταν ο αφράτος νεφοσκέπαστος ουρανός. Με μια αποφασιστική κίνηση ο Λεωνίδας άρχισε να σκίζει το γράμμα. Αλλά το σκίσιμο δεν θα 'χε προχωρήσει πάνω από δύο εκατοστά, όταν

τα χέρια του έμειναν ακίνητα. Τώρα συνέβαινε το αντίθετο απ' ό,τι είχε συμβεί πριν από δεκαπέντε χρόνια στο Σανκτ Γκίλγκεν. Τότε ήθελε να ανοίξει το γράμμα και το έσκισε. Τώρα, ενώ ήθελε να σκίσει το γράμμα, το άνοιξε. Ειρωνικά τον κοίταζε από το πληγωμένο φύλλο η συνεπτυγμένη προσωπικότητα της αχνογάλαξης γυναικείας γραφής, που πλέον είχε χώρο να απλωθεί σε περισσότερες αράδες.

Πάνω πάνω, στην κορυφή του γράμματος, ήταν γραμμένη με βιαστικούς και ακριβείς χαρακτήρες η ημερομηνία: «Επτά Οκτωβρίου 1936». Να πώς ξεχωρίζει το μαθηματικό μυαλό, συμπέρανε ο Λεωνίδας: η Αμελί ποτέ στη ζωή της δεν έβαλε ημερομηνία σε κάποιο γράμμα. Κατόπιν διάβασε: «Αξιότιμε κύριε Τμηματάρχα!». Εντάξει! Καμιά ένσταση σ' αυτή την τυπική προσφώνηση. Είναι απόλυτα διακριτική, αν και ταυτόχρονα μοιάζει να κρύβει μια ανεπαίσθητη αλλά ακατανίκητη ειρωνεία. Πάντως αυτό το «αξιότιμε κύριε Τμηματάρχα» δεν φαντάζει ιδιαίτερα ανησυχητικό. Πάμε παρακάτω!

«Είμαι αναγκασμένη να σας απευθύνω σήμερα μια παράκληση. Δεν αφορά εμένα προσωπικά αλλά έναν ταλαντούχο νεαρό, ο οποίος, για τους λόγους που όλοι γνωρίζουμε, δεν επιτρέπεται να συνεχίσει τις γυμνασιακές σπουδές του στη Γερμανία και γι' αυτό επιθυμεί να τις ολοκληρώσει στη Βιέννη. Όπως άκουσα, αξιότιμε κύριε, η υπηρεσιακή σας θέση σας επιτρέπει να διευκολύνετε και να καταστήσετε δυνατή τη μετεγγραφή του. Εφόσον

στην παλιά μου πατρίδα δεν γνωρίζω πλέον κανέναν, θεωρώ καθήκον μου να προστρέξω σε εσάς σχετικά μ' αυτήν την ιδιαιτέρως σημαντική για εμένα υπόθεση. Εάν είστε διατεθειμένος να ικανοποιήσετε την παράκλησή μου, αρκεί να με ειδοποιήσετε μέσω του γραφείου σας. Ο νεαρός θα παρουσιαστεί σε εσάς την επιθυμητή ημέρα και ώρα και θα σας μεταφέρει τις απαραίτητες πληροφορίες. Με τις ευγνώμονες ευχαριστίες μου, Βέρα Β.».

Ο Λεωνίδας διάβασε το γράμμα δύο φορές, απ' την αρχή ως το τέλος, χωρίς καμιά διακοπή. Έπειτα το έπιασε προσεκτικά με τα δάχτυλά του σαν να ήταν κάτι πολύτιμο και το έβαλε πάλι στην τσέπη του. Ένιωθε τόσο άτονος και κουρασμένος, που δεν βρήκε τη δύναμη να ξεκλειδώσει την πόρτα και να βγει από τη φυλακή του. Πόσο περιττή και αλλόκοτη του φαινόταν τώρα η παιδιάστικη φυγή του στο στενόχωρο δωματιάκι. Δεν υπήρχε κανένας λόγος να κρύψει το γράμμα από την Αμελί, τρομοκρατημένος μέχρι θανάτου. Θα μπορούσε ν' αφήσει κάπου ανοιχτό τούτο το γράμμα, ή απλώς να της το δώσει πάνω απ' το τραπέζι. Ήταν το αθώοτερο γράμμα του κόσμου, αυτό, το πιο δόλιο γράμμα του κόσμου. Τέτοιου είδους γραπτές παρακλήσεις, με τις οποίες του ζητούσαν την υποστήριξη και τη μεσολάβησή του, λάμβανε εκατό τον μήνα. Κι όμως, σε τούτες τις σύντομες και ολόισιες αράδες ζούσε και ανέπνεε μια απόσταση, μια παγωνιά, μια καλά μελετημένη επιφυλακτικότητα, μπροστά στην οποία ένιωθε το ηθικό του να συρ-

ρικνώνεται. Ποιος ξέρει, ίσως ένα παρόμοιο δικόγραφο, γραμμένο με την ίδια δόλια νηφαλιότητα, να εμφανιστεί τη μέρα της Δευτέρας Παρουσίας, ένα δικόγραφο που θα είναι κατανοητό μόνο από τον δανειστή και τον οφειλέτη, από τον δολοφόνο και το θύμα του, ενώ για όλους τους άλλους δεν θα είναι παρά μια ασήμαντη υπόθεση, ένα δικόγραφο που εξαιτίας της μεταμφίεσής του θα είναι διπλά φοβερό για τον εμπλεκόμενο... Ω, ένας Θεός ξέρει σε τι φαιδρές σκέψεις και παρορμήσεις μπορεί να παρασυρθεί ένας σοβαρός κρατικός αξιωματούχος μια λαμπρή μέρα του Οκτώβρη! Μα πώς ξεφύτρωσε έτσι ξαφνικά η Δευτέρα Παρουσία σ' ένα κατά τα άλλα τόσο νηφάλιο μυαλό σαν το δικό του; Ο Λεωνίδας είχε κιόλας αποστηθίσει το γράμμα. «Η υπηρεσιακή σας θέση σας επιτρέπει, αξιότιμε κύριε...» Έτσι ακριβώς είναι, αξιότιμε κύριε. «Θεωρώ καθήκον μου να προστρέξω σε εσάς σχετικά μ' αυτήν την ιδιαίτερος σημαντική για εμένα υπόθεση». Το στεγνό ύφος μιας γραπτής αίτησης. Και ταυτόχρονα μια φράση μαρμάρινης δύναμης και αραχνούφαντης λεπτότητας για τον γνώστη, τον ένοχο. «Ο νεαρός θα παρουσιαστεί σε εσάς την επιθυμητή ημέρα και ώρα και θα σας μεταφέρει τις απαραίτητες πληροφορίες». Απαραίτητες πληροφορίες! Αυτές οι δύο λέξεις άνοιγαν διάπλατα μιαν άβυσσο, την ίδια στιγμή που την έκρουβαν. Κανένας συνταγματολόγος, κανένας εξέχων νομικός δεν θα χρειαζόταν να ντρέπεται για την αμείλικτη ασάφειά τους.

Ο Λεωνίδας τα είχε χαμένα. Έπειτα από μια αιωνιότητα δεκαοκτώ ετών η αλήθεια είχε καταφέρει να τον προφτάσει, μολονότι ένιωθε άπρωτος απ' όλες τις πλευρές. Δεν υπήρχε πια διέξοδος, ούτε οπισθοχώρηση. Δεν γινόταν να κρυφτεί από την αλήθεια, που της είχε ανοίξει την πόρτα σε μια στιγμή αδυναμίας. Τώρα πια ο κόσμος είχε αλλάξει εκ θεμελίων γι' αυτόν, όπως κι αυτός για τον κόσμο. Οι συνέπειες της αλλαγής δεν ήταν ακόμα ορατές, το ήξερε, ούτε μπορούσε τούτη τη στιγμή να εκτιμήσει αυτές τις συνέπειες στο τρικυμισμένο του μυαλό.

Μια αθώα γραπτή αίτηση! Όμως σε τούτη την αθώα αίτηση, η Βέρα τού ανακοίνωνε ότι ήταν μητέρα ενός ενήλικου γιου και ότι ο γιος αυτός ήταν δικός του.